

Kommunal- og distriktsdepartementet

Postboks 8112 Dep
0032 OSLO

Vår referanse: 25/01319-2
Arkivkode: 01
Saksbehandler: Suhail Mushtaq
Deres referanse: 25/1810
Dato: 06.06.2025

Svar på høring - Forslag til endringer i forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgforskriften) og forskrift om valg til Sametinget

1. Innledning

KS – kommunesektorens organisasjon – takker for muligheten til å gi høringsinnspill til forslag om endringer i forskrift om valg til Stortinget, fylkesting og kommunestyre (valgforskriften), samt forskrift om valg til Sametinget.

KS har ingen merknader til endringene i forskriftens § 3-4 femte og niende ledd, men ønsker å kommentere forslaget til endringer i § 4-2.

KS anerkjenner departementets mål om å styrke sikkerheten og integriteten i valgprosessen. Dette er et mål KS fullt ut deler – særlig med tanke på den geopolitiske sikkerhetssituasjonen og behovet for høy tillit til valg gjennomføringen. Det er derfor avgjørende at kommunene kan bruke det elektroniske valg gjennomføringssystemet på en trygg og sikker måte.

Samtidig uttrykker vi bekymring for den praktiske gjennomførbarheten av enkelte forslag, de ressursmessige konsekvensene for kommunene, og mulige utilsiktede følger for kommunene. Dette høringssvaret adresserer sentrale punkter angående utfordringer med pålogging knyttet til «to-steps» innlogging (tilgangsstyring), nettverkssikkerhet og konsekvenser av å begrense datatrafikk og funksjonalitet.

2. Overordnede kommentarer til forslagene

KS setter pris på departementets arbeid med å styrke sikkerheten i valg gjennomføringen. Å sikre tilliten til valgprosessen er avgjørende i et demokratisk samfunn hvor kommunene spiller en nøkkelrolle.

Det er imidlertid viktig at nye sikkerhetstiltak står i forhold til den identifiserte risikoen, og at de er praktisk gjennomførbare for alle kommuner – uavhengig av størrelse, økonomi og teknologisk nivå. En «one-size-fits-all»-tilnærming kan være lite hensiktsmessig i en sektor med stor variasjon.

Endringene som foreslås – som krav om å begrense funksjonalitet, datatrafikk og innføring av strengere tilgangsstyring – vil kunne medføre økte kostnader og personellbruk for kommunene. Dette gjelder både direkte utgifter og indirekte konsekvenser som økt arbeidsmengde og behov for spesialkompetanse. KS anbefaler departementet at disse forholdene belyses og tas høyde for i det videre arbeidet.

3. Spesifikke innspill til de foreslåtte endringene

3.1. Praktiske utfordringer med to-steps innlogging (tilgangsstyring)

Kravet om to-steps innlogging (både på PC og i valgsystemet) kan føre til praktiske problemer i gjennomføringen av valget ved at arbeidskompleksitet kan øke i forbindelse med valggjennomføring.

Selv om to-steps innlogging gir økt sikkerhet, vil det kunne ta mer tid. I valgsituasjoner hvor mange valgmedarbeidere, både ansatte og frivillige, rullerer, kan den samlede tidsbruken bli betydelig. Forsinkelser eller tekniske problemer ved pålogging kan forstyrre arbeidsflyten, gi kødannelser, øke stress for valgmedarbeidere og i verste fall øke risikoen for feil.

Et annet spørsmål som også reiser seg er hvordan kommunen på en hensiktsmessig måte skal distribuere informasjon om opprettelse av brukernavn og passord til valgfunksjonærene (spesielt de frivillige), samt hvordan kommunen skal bistå ved behov for tilbakestilling av passord eller ved glemt brukernavn. Etter vår oppfatning kan tilgangsstyring via personlig PC-bruker i seg selv utgjøre en risiko, og forslaget øker ytterligere kompleksiteten og logistikken knyttet til gjennomføring av valget.

3.2. Begrensning av datatrafikk og funksjonalitet

Forslaget om å begrense funksjonalitet og datatrafikk på valgmaskiner kan også få praktiske og økonomiske konsekvenser.

For noen kommuner kan slike begrensninger kreve anskaffelse av spesialtilpasset maskinvare, etablering av egne VLAN og strengere brannmurregler. Det kan også være behov for ny programvare for å overvåke og håndheve restriksjonene. Dersom tiltakene innebærer nettverkssegmentering, egne valgsubnett eller strengere brannmurregler, krever dette teknisk kompetanse og tid til implementering. Mange kommuner har sammensatte nettverksløsninger som brukes til mange formål, og det kan være krevende å isolere valgsystemene uten at det går ut over funksjonaliteten.

Styrket nettverkssikkerhet kan også avdekke etterslep i investeringer og sårbarheter i kommunenes IT-systemer. Siden valgsystemer ofte driftes på kommunale nettverk, kan det være behov for nettverksoppgraderinger – med tilhørende kostnader og kompleksitet.

Vi stiller spørsmål ved om slike konsekvenser er vurdert i konsekvensutredningen, da dette eventuelt kan føre til uforutsette og kostbare infrastruktureltiltak.

Det kan være vanskelig å skille mellom «nødvendig» og «unødvendig» datatrafikk uten å risikere at viktige funksjoner blir blokkert. Dette kan føre til driftsproblemer i valglokaler. De økonomiske konsekvensene kan være omfattende, og mange kommuner har ikke rom for slike ekstrakostnader i sine budsjetter. I tillegg kommer økt belastning på IT-ansatte og behovet for spesialkompetanse innen nettverk og sikkerhet – noe særlig mindre kommuner ofte mangler.

Kompleksiteten for å gjennomføre dette punktet vil avhenge arkitekturen og kompetanse hos den enkelte kommune.

3.3. Usikkerhet om implementering, ressurser og tidsaspekt

Noen kommuner vil kunne ha vansker med å implementere de tekniske kravene, mens andre kan få problemer med «to-steps» innlogging.

Ettersom høringsfristen er satt til 10. juni 2025, og en eventuell forskrift tidligst kan vedtas tidligst medio juni, gjenstår svært lite tid før forhåndsstemmingen starter i august. Mange IT-ansatte er i ferie i juli og i deler av august. Det gjør at det kan være krevende å gjennomføre nødvendige tiltak i tide. I tillegg kan slike endringer kreve anskaffelser, testing og opplæring – prosesser som normalt tar tid, gjerne flere måneder.

KS vil i den anledning også vise til Veneziakommisjonen som er den Den europeiske kommisjonen for demokrati gjennom lovgivning. Kommisjonen understreker at valglovgivning bør være stabil, spesielt i perioden før et valg. Selv om deres uttalelser ikke er bindende, har de stor autoritet for måling av demokratisk praksis i Europa.

En viktig bekymring er også manglende avklaring om finansiering. Det er et grunnleggende prinsipp at nye pålegg fra statlige myndigheter som medfører økte kostnader for kommunesektoren, skal følges av tilstrekkelig finansiering. Nye statlige krav som medfører kostnader for kommunene, må følges av tilstrekkelige midler. KS etterlyser en tydelig redegjørelse for hvordan departementet planlegger å støtte kommunene økonomisk og faglig.

4. Oppsummering

Det er en vanskelig balanse mellom sikkerhet, brukervennlighet og funksjonalitet. Systemer som oppleves som unødig kompliserte eller tidkrevende i bruk, kan føre til brukerfrustrasjon og uformelle «workarounds» som svekker sikkerheten, eller til økt behov for IT-støtte i hektiske valgperioder.

KS støtter intensjonen om å styrke sikkerheten i valggjennomføringen, men har bekymringer knyttet til de praktiske og økonomiske konsekvensene av de foreslåtte endringene i valgforskriften, slik de fremstår basert på høringsbrevet.

KS anbefaler departementet til å revurdere de anbefalte tiltakene. På sikt kan det vurderes om valgsystemet bør kjøre på et lukket nett/høyt sikret nett hvor infrastrukturen til kommunene kun fungerer som bærer.

KS er bekymret for at kommunene vil ha vanskelighet med å implementere forskriften på en god måte med de konsekvenser det kan ha, også for tilliten til valggjennomføringen.

KS stiller gjerne sammen med representanter for kommunale valgmyndigheter i oppfølgende samtale med departementet for å finne gode løsninger og sikre at valget gjennomføres på en trygg og effektiv måte i kommunene.

Med hilsen

Kristin Weidemann Wieland
FID områdedirektør

Asbjørn Finstad
Avdelingsdirektør Strategisk IKT

Dokumentet er elektronisk godkjent og har ingen signatur